

*Krisztus katonája,
Szent Márton élete és emlékezete*

Kiállítás-katalógus

**Krisztus katonája, Szent Márton élete és emlékezete
Kiállításkatalógus**

Klimo Könyvtár
Pécs, Szepesy u. 3.
2016. június 25. – 2017. március 31.

A kiállítást rendezte és a katalógust szerkesztette:

Czirják Márton

Pálmai Dóra

Előszó és szakmai lektor:

Lantosné dr. Imre Mária

Kiadványterv, tördelés, fotó:

Gergely Zsuzsanna

A borítón látható fényképet Lantos Miklós készítette.

Kiadja a Pécsi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Felelős kiadó:

Dr. Fischerné dr. Dárdai Ágnes

ISBN 978-963-429-079-7

Pécs, 2016

Krisztus katonája, Szent Márton élete és emlékezete

Előszó

Napjainkra már hagyománnyá vált, hogy a Klimo Könyvtár tematikus kiállításokkal kapcsolódik az országos rendezvényekhez. A Szent Márton tiszteletére szervezett emlékvéretében, születésének 1700 éves évfordulója alkalmából láthatunk válogatást a könyvtár gyűjteményéből.

Szent Márton hitvalló püspök, Magyarország patrónusa, Franciaország nemzeti szentje, Európa társvédőszentje. A Római Birodalom területén a pannoniai Savariában (Szombathelyen) született 316/17 körül. Gallia tartományban, Candes-ban halt meg és Tours-ban temették el 397-ben. Tevékenységének híre szülőföldjéről átívelte a korabeli Itáliát, és a Római Birodalom provinciáit egyaránt. Életéről könyvtárnyi irodalom szól. Hiteles életrajzát tanítványa, Sulpicius Severus Szent Márton életében írta és halála után tette közzé.

A Római Birodalom történetében alapvető változást hozott 313-ban a milánói ediktum. Nagy Konstantin és Licinius társcsászárok ennek jegyében biztosították a keresztények szabad vallásgyakorlatát és egyúttal a polgárjogokat, lehetővé téve a katolikus egyház terjeszkedését. Így sok küzdelem és véráldozat után, néhány évtized múlva a kereszténység államvallássá lett. Az egyház építése a korabeli társadalmi körülmények között így sem volt gondoktól mentes. Ennek példája Márton élete. Szülei pogányok voltak - atyja a császári hadseregben tribunusként szolgált. A család Savariából Márton gyermekkorában az itáliai Páviába, az ókori Ticiniumba költözött, ahol a pogány környezetben keresztény ismerősei hatására tizenkét évesen katekumen lett. Apja nyomán később lovas testőrtisztként szolgáltatra Galliába vezényelték. Katonatarsai között nagy megbecsülést szerzett egyszerű, tiszta életmódjával és önzetlen segítőkészségével.

Életének sorsdöntő fordulata Ambianumban/Amiens-ben érte, amikor a téli kemény hidegben a városkapu előtt rongyaiban vacogó koldust látva kettéhasította köpenyét és egyik felét a vállára terítette. Még azon az éjszakán álmában az ő fél köpenyébe burkolózott Krisztussal találkozott, aki megszólította: „*Márton a hittanuló takart be engem ezzel a ruhával*”. A látomás hatására Márton 18 éves korában megkeresztelkedett.

Hazatérve Savariába édesanyját és rokonait is megtérítette. Később, miután Galliában Julianus császárnak megvallotta: „*Krisztus katonája vagyok, nem szabad harcolnom*”, megvált a katonaságtól és a remeteéletet választotta. Példáját sokan követték, így életének új fejezete már a keresztény egyházépítést szolgálta. Neki köszönhető az első galliai szerzetesközösség a Poitiers melletti Ligugé-ben, Márton itt tíz évig működött. Igehirdetése és gyógyító tevékenysége nyomán a kolostor is híressé vált, amely 1607-ig állt fenn. A 19. század második felében szervezték újjá. Később Marmoutiers monostorának megalapítása is a nevéhez fűződik. Szent Benedek előtt ő volt a nyugati monaszticizmus első megvalósítója. Kiváló egyéniségeket nevelt a szerzetesi életeszmény, a karitatív szeretet gyakorlására. A kolostorszervezés mellett - a kor szokásaitól eltérően - rendszeresen látogatta, gyógyította és lelkiileg erősítette híveit. A csodatétel karizmáját is megkapta, halottakat támasztott fel és több

ördögűzést is tulajdonítottak neki. A tours-i püspök halála után 371/372-ben a város népe és papsága erővel őt választotta meg püspökké. Püspöki szolgálata mellett szigorú szerzetesi életet élt. Apostoli hittérítő tevékenysége több tartományra Touraine, Chartres, Párizs, Autun, Sens és Vienne városaira is kiterjedt.

Halála után tours-i temetkezési helye zarándokhellyé vált, amelyet többek között a Meroving királyok, valamint nemesek és egyszerű polgárok testi-lelki bajaikban és tanácsért egyaránt felkerestek. Sírjának látogatása a csodás gyógyulásokon kívül hitvédelmi célokat, a pogányok, a barbárok és az ariánusok megtérítését is szolgálta. Itt említenénk, hogy köpenye másik felét a Merovingok nemzeti ereklyeként tisztelték. Így lett a kora középkorban, a párizsi királyi udvarban Szent Márton legendás szétvágott köpenyének őrzési helye a capella, (Saint Chapelle) őreinek neve pedig capellánus. A magyar kápolna és káplán szavunk is innen ered. Köpenyét a francia királyok, mint védelmi szimbólumot csatáikba magukkal vitték. A hagyomány szerint egy ilyen alakommal veszett nyoma.

Szent Márton tisztelete a későbbiek folyamán sem halványult el, 813-ban a pápai zsinat a tours-i zarándoklatot a rómaival egy szintre helyezte. A 11–13. században a francia - Capeting királyok, az angol Oroszlánszívű Richárd király és a pápák, többek között II. Orbán, II. Paszkál, II. Calixtus, II. Ince, valamint a prágai püspök Adalbert zarándokoltak sírjához. A tours-i zarándokhely vonzáskörzete javarészt a nyugat-európai térséget érintette. Tours-ban a pápai búcsúkiáltások nemcsak Szt. Márton-napra, hanem Szűz Mária ünnepein is biztosítottak bűnbocsánatot. A zarándoklatok jelentősége a középkorban is megmaradt. Temetkezőhelyét a 16. sz. második felében a hugenották dúlták fel, ezt követően terjedtek el csontmaradvány ereklyéi francia és német földön.

Szent Márton életének eseményeit, gazdag ikonográfiai változatokban Európa-szerte számos ábrázolás; falkép, üvegablak, szobor, oltárkép és táblakép őrzi. Első megjelenítése a 6. században épített ravennai S. Apollinare Nuovo templomában látható. A mozaik képen a trónoló Krisztushoz ő vezeti az üdvözült mártírok sorát.

A teljesség igénye nélkül érdemes néhány gondolattal felidézni Szent Márton magyar földön kialakult emlékezetét. A Kárpát-medencében számos helységnev és templomdedikáció, valamint szakrális alkotás őrzi tiszteletét.

Szülőhelyét Savariát a köztudat már a legkorábbi időktől őrizte, és ez a nézet szívósabban tartotta magát, mint a pannonhalmi szülőhely változata. A település a frank birodalom átszervezése után a Rába-grófság központja lett. A hagyomány szerint 791-ben Nagy Károly frank király, a későbbi császár látogatott ide, hogy Szent Márton születési helyén imádkozzon. A szent emlékezetére itt építettek templomot. 1051-ben IX. Leo pápa kereste fel a szülőhelyet. Az idők során elpusztult épület romjain a 17. században a domonkos rend számára építtetett templomot gróf Batthyány Erzsébet. Bejárata fölött látható táblán ez olvasható „Hic natus est Sanctus Martinus”. Az előtte álló régi közkutat, 1360-ban okleveles adat említi. Fölötte jelenleg Rumi Rajk István „Szent Márton megkereszteli édesanyját” szobor kompozíció látható.

Szent Márton tisztelete Magyarországon már Géza fejedelem idejében meghonosodott. A pannonhalmi bencés apátságot Szent Márton nevére dedikálták. István király a Koppány elleni küzdelmében Szent Márton segítségét kérte és zászlai alatt indult a harcba. Győzelme után ígéretéhez híven a pannonhalmi Szent Márton apátságnak adományokat juttatott. A kolostor kerengőjéből nyíló híres templomkapuzat, a Porta Speciosa ívmezején a köpenyosztó Szent Márton látható.

Az első prépostságot a Szentséges Üdvözítő és Szent Márton társaskáptalant István király alapította Pozsonyban 1002-ben. László király Szent Márton pártfogásának tulajdonított sikeres mogyoródi ütközet után, 1092-ben a szabolcsi zsinaton Szent Márton napját a hivatalos ünnepeink közé rendelte. Szepeshelyen a káptalan majd a püspökség székhelyén az 1280-ban emelt templomot is Szent Márton nevére szentelték.

Tiszteletének hazai terjedését erősítette a korábban nagy népszerűségnek örvendett *Legenda Aurea*, Jacopo de Voragine a híres domonkos tartományfőnök 1261–1266 között készült gyűjteménye, amely az egyházi év sorrendjében állította össze a szentek legendáit. Jelentős fejezetben írt a hitvalló Mártonról, aki elszántan harcolt az ariánus eretnokség ellen, de felebaráti szeretettel istápolta a szegényeket és gyógyította a betegeket.

A 13. században a ferences rend karitatív szellemisége is kapcsolódott Szent Márton tanúságtételéhez.

Uralkodóink Szent Márton életeszmenye miatt alapítottak Márton-kápolnákat. Az egykori Budavári Magna Kúriában az Anjouk állítottak kápolnát tiszteletére. A búcsúengedélyt Nagy Lajos felesége, Erzsébet 1349-ben kapta VI. Kelemen pápától. Nem véletlen, hogy az ország gyepűvidékein Szent Márton, mint oltalmazó válik képi szimbólummá. Két példát említenénk. Az 1370-es években Erzsébet, Nagy Lajos király felesége Munkács városát kiváltságokkal ruházta fel. Ekkor épült templomát Szent Márton tiszteletére szentelték. A város régi címerei – a szentet püspöki ornátusban, valamint a köpenycsoda jelenetével ábrázolták. A délnyugati végeken a gótika festészetének képviselője, Aquila János ismerve Szent Márton életét, 1392-ben megfestette Mártonhely/Martjanci templomának freskóit, amelyen a szent csodáiról és haláláról láthatunk ábrázolást. Az utóbbi képen Márton temetési szertartását utódja, Bereck püspök végezte.

Példák sokaságát említhetnénk az oltárok, valamint a kódexek ábrázolásairól, melyeken csaknem mindenütt a köpenycsodát jelenítették meg. A kódexek közül említésre méltó a budai királyi udvarban 1330–1340 között készült Anjou-legendárium, melynek Szent Márton életéről készült képeit Voragine gyűjteménye, a *Legenda Aurea* alapján állították össze.

Az 15-16. századi prédikációs irodalmunkban, különösen Laskai Osvát és Temesvári Pelbárt ferences szerzetesek gyakran szóltak követendő életpéldájáról.

Zeneirodalmunk is utal a fent említett gyepűvédelmező Szent Márton kultuszára. Kájoni János obszerváns ferences Csíksomlyón, 1676-ban nyomtatott énekeskönyvében két, magyar és latin nyelven fennmaradt éneket jegyzett Szent Mártonról.

Tisztelete, ha nem is olyan mértékben, de a barokk kor idején folyamatosan élő maradt. Egyik legismertebb példája a pozsonyi koronázó templom főoltárára, Esterházy Imre

püspök megrendelésére 1735-ben a Georg Rafael Donner által készített *Szent Márton és a koldus* című szoborcsoport. A főoltárt 1865-ben bontották le, ekkor a kompozíciót a templom egyik oldalhajójában állították fel.

Hasonlóan a középkori évszázadokhoz, a barokk korban ismét népszerűvé vált az ereklyetisztelet. A Kárpát-medencébe, püspökeink és főuraink, többek között Veszprémbe, Szombathelyre, Esztergomba, Kismartonba és Csákberénybe szereztek ereklyét.

Szent Márton tiszteletét nemcsak a szakrális történeti tradíció, hanem gazdag profán hagyomány is élte, melyeket sajátosan formált a népi gondolkodás és a tájanként változó szokások világa. Ezek a szokáscselekmények analógiás alapon fogalmazódtak. Például „Márton lúdja”, amely áttételesen utal a főpapi méltóságot elhárító, libák óljába elbújó Mártonra. Nyugat-Magyarországon novemberi ünnepén a számadó pásztorok hízott ludat sütöttek. Az egri borvidéken ekkor itták először „Márton poharából” az újbort, mert a megforrt bornak Szent Márton a bírója. Pásztorfogadáskor járadékként a Szigetközben „mártongarast” adtak. Német nyelvterületről terjedt el ünnepén a lámpás-fáklyás felvonulás a „Martinsumzug”, amely a jócselekedeteket jelképező fényt kívánja eljuttatni mindenkihez. Sötétedéskor a kisgyermekes családok járnak a maguk készíttette lámpásokkal Márton napi verseket, mondókákat énekelve. A katolikus óvodák és iskolák növendékei napjainkban újra felelevenítették ezt a hagyományt.

Az Európa Tanács 2005-ben kulturális útvonallá nyilvánította a Szombathelyről Tours-ba vezető zarándokutat. Ez bontakoztatta ki a Szent Mártonhoz kötődő hagyományaink új hajtását. Az egykori zarándoklatok „modern” változata a „VIA SANCTI MARTINI”, amely új lelkeségi programot ad a résztvevőknek. Ezek az utak nem kegyhelyekre vezetnek, hanem olyan létesítményekhez, melyek a szent emlékezetét őrzik a templomok, kápolnák oltárképeivel és szobraival. A Kárpát-medencében a Somogy-Tolna-Baranya területét magába foglaló Via Sopianae, és a határokon átvezető nyugati pannon térség Via Latinum, valamint Via Moravia, a Via Bohemia stb. napjainkban is ráirányítja figyelmünket Szent Márton európai tiszteletének kontinuitására.

Minden életnek, emberi cselekedetnek van általános tanulsága. Szent Márton életét elkötelezett felebaráti szeretete, segítőkészsége tette hitelessé kortársai és az utókor embere számára. Nem véletlen, hogy emlékezete 1700 év távlatából is eleven, inspiráló és gondolatébresztő maradt. Kívánom, hogy mai modern átpolitizált világunkban is megmaradjon Szent Márton követendő példája embertársainkhoz fűződő kapcsolatainkban.

Lantosné dr. Imre Mária

Szent Márton élete I.**Katalógusszám: SZ1**

H.V.14

ILLYÉS András

Keresztyéni életnek példája, avagy tüköre,
az az a szentek élete, mellyet régen tudós és
nevezetes olasz autorok könyveiből ... foglalt
(4. kiadás)

Nagy Szombatban, az Akadémiai bötükkal,
1743.

1 t., [10], 1082 p.

22 cm

papír, egészborrkötés

PTE Klimó Könyvtár

Katalógusszám: SZ2

133073

JORDÁNSZKY Elek

Biographi veteres sancti Martini Turonensis
episcopi, confessoris

Posonii, Typis Haeredum Belnayorum,
1817.

XVI, 292, [2] p.

23 cm

„A Népkönyvtári Központtól” bélyegző

ms: Carmel. Discalc. Conventus Jaurinensis

papír, papírkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Katalógusszám: SZ3

R 251

BITNICZ Lajos

Sz. Márton püspök születéshelyéről

[Új magyar múzeum]

Pest, Magyar Akadémia, 1859.

IX. évf. I. kötet, 491-500 p.

22 cm

„M. Kir. Erzsébet Tudomány-egyetem”
bélyegző

papír, papírkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Katalógusszám: SZ4

C 90191

NIGG, Walter

Martin von Tours - Leben und Bedeutung
des grossen Heiligen, des Ritters Christi,
wundertätigen Bischofs und mutigen
Bekenners

Freiburg im Breisgau; Basel; Wien, Herder,
1977.

119 p., [48] t.

22 cm

papír, vászonkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Katalógusszám: SZ5

ltsz. n.

OLÁH Károly

Rumi Rajki István: Szent Márton megke-
reszteli édesanyját. (Szombathely)

[Képeslap]

Szent MÁRTON Püspök élete.

*Mafféus Péter Jezuita-által sommá-
ba foglaltatott.*

I. **M**árton a' Krisztus Jésusnak nagy szolgája, igaságnak, és Apostoli méltóságnak erős megtartója, Magyar-Országban Sabaria nevű várasban születék, Nemes Atyáktól világ-szerént, de Pogányoktól. Az Attya Kapitány volt a' Római Hadaknak seregiben, ki végezetre vizsza jöve Magyar-Országba, hogy nyugodalmasson élhessen házájában. Márton tiz esztendő lévén, a' Szentegyházba méne, az Attya akarattya ellen, és kéré, hogy bé-irattassék neve azoknak könyvébe, kik Keresztyénekké akartanak lenni. Az-után Isteni szolgáltnak dolgaiban foglalá magát, és semmit egyebet nem kívánt, hanem csak az Istennek tetszeni mindenkor az Isten szolgálival nyájaskodván a' Szentegyházban. Ottan írást tanólván, és jó erkölcsöket, a' puztába akara menni, hogy magán való életet viseljen: de Romából egy parancsolat jöve, melyben a' volt parancsolva, hogy az öreg vitézek fiai magokat bé-iratnák, és személyek-szerént mennének a' szolgálatra, a' közönséges hadakozásokban. Az-okáért az Attya, ki a' fia szent igyekezetét el-akarta fordítani, bé-iratá őtet, és a' hadba küldé, midőn ti-

zen-öt esztendő volt. Constantius Császárnak a' nagy Constantinus fiának idejében, szolgálván a' hadakban, leg-többet, mintegy ör-állásban, Olasz Országban Pávia nevű várasában, mulatott. Egy szolgája volt, kinek ő gyakorta szolgált, alázatofságtól viseltetvén: egygyütt evett véle, és saruját le-vonta, és meg-tisztogatta. Sőt azt mondgyák, hogy egyszer egy jó természetű szolgája lévén, ki hiven, és jól szolgált néki, el-bocsátotta azt, és mást kere ett, ki ellenkező volna, hogy néki türes szenvedésre alkalmatofságot adna. Három esztendő alatt minnek-előtte meg-kereszteltetnék, a' hadakozásokban volt foglalatos, de mindenkor el-távoztatta a' véteket, mellyekben a' vitézek el szoktak merülni. Kellemetes, ember-séges, barátságos, tiszta életű ifjú volt, igen alázatos a' társaihoz; és mértékletes minden cselekedetiben: ugy-annyira, hogy inkább szerzetesnek, hogy-sem vitéznek látszott lenni; és minnek-előtte meg-kereszteltetnék, mind azokat cselekedte, mellyeket az igaz Keresztyén ember szokott cselekedni. A' söldöt, mellyel néki tartoztak, fel-vévén, többet nem akart magának tartani, hanem csak a' menyit, a' maga, és szolgája táplálására szük-

[Szombathely], Rumi Rajki Múpartoló Kör,
Martinus VKE, 2010.

Postatiszta

1 lap

10,4 x 15 cm

papír

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi
Egyházmegyei Könyvtár

Katalógusszám: SZ6

ltsz. n.

CsUKA László

Szent Márton születése

A tányér Szent Márton születését ábrázolja. Közepén egy római viseletbe öltözött nő ül, kezében egy bepólyált csecsemőt tart. Előtűk katonai felszerelésben egy férfi térdel. A tányér felirata: *Martinus, Savaria, CCXVI*.

[s.l.], [s.n.], 2000.

mázás kerámia

Szent Márton Plébánia, Szombathely

SZ6

Szent Márton élete II.

Katalógusszám: SZ7

Y.II.13

SEVERUS, Sulpicius

Sulpicii Severi Opera omnia quae exstant in
duos tomos distributa

Lipsiae, apud Thomam Fritsch, 1709.

1. tom. continet (Historia sacra. - De B.
Martini vita. Dialogus I-III.) antehac edita
cum notis Joannis Vorstii. [16], 526 p.

18 cm

ex libris: Georgius Klimo 1754

papír, egészborrkötés

PTE Klimo Könyvtár

Katalógusszám: SZ8

34537

CHOMPRES, Pierre

Selecta Latini sermonis exemplaria e
scriptoribus probatissimis : in usum
iuventutis provinciarum Hungariae
Budae, typis Regiae Universitatis, 1789.

1. vol. [9], 275, [15] p.

18 cm

ms: Ha az Istent esmered, ezt a könyvet ol-
vasod, fordíts 5 levelet megtalálod nevedet

ms: Csernyántzky Stephanus 1809/5.15.

ms: Hic Liber est meus, testis est Deus,
quis illum querit hoc nomen erit Stephanus
natus Csernyántzky vocatus 1809

papír, papírkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

SVLPICII SEVERI
 DE
 B. MARTINI VITA
 LIBER.

AD DESIDERIVM PRÆFATIO.

I *Severus Desiderio fratri carissimo salutem. Ego quidem, frater unanimis, libellum, quem de vitâ sancti Martini scripseram, schedâ suâ premere, & intra domesticos parietes cohibere decreveram: quia, ut sum naturâ infirmus, judicia humana vitabam, ne (quod fore arbitror) sermo incultior legentibus displiceret, omni-*

1. *Severus*] MS. Bibliothecæ Electoralis Brandenburgensis, quæ Coloniae ad Spream est, inscriptionem libri talem habet: *In nomine Sanctæ & individue Trinitatis incipit Præfatio Severi Sulpicii de vitâ sancti Martini episcopi*; ut *Severus* præcedat, *Sulpicius* sequatur. In quam sententiam & Gennadius: *Severus cognomento Sulpicius*.

Schedâ suâ premere]MS. *schedâ suâ non promere*.

T 3

um-

SZ9

Katalógusszám: SZ9

D 14087

LŐRINCZ Zoltán

NÉMETH József (fotó); TÓTH Ferenc; KUKLIS Erika; HOLLÓ Zsuzsa (francia fordítás)

Saint Martin, dans l'art en Europe

Tours, C.L.D. Éditeur; Szombathely, B.K.L. Éditeur, 2001.

111 p.

27 cm

papír, papírkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Katalógusszám: SZ10

ltsz. n.

Stephan Dorffmaister: Szent Márton a dicsőség fényében

[Képeslap]

[s.l.], [s.n.], [s.a.]

Postatiszta

1 lap

14,8 x 10,5 cm

papír

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

Katalógusszám: SZ11

ltsz. n.

[Szent Márton élete és ima Szent Mártonhoz]

[Ismertető leporelló]

A leporelló címlapján Szent Márton hermája látható, a többi oldalon Szent Márton életét mutatják be, és egy hozzá szóló ima van.

[s.l.], [s.n.], [s.a.]

1 lap, 4 oldal

15 cm

papír

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

Egyházi kultusz

Katalógusszám: SZ12

61003

LONOVICS József

Népszerű egyházi archaeologia. Vagyis a katolikus ünnepek, szentségek, ünnepek s szertartások értelmezése és a különféle rendes s rendkívüli szószéki jelentések, részint szent beszédekben, részint hirdetményalaku oktatásokban

(4. kiadás)

Pest, Heckenast Gusztáv, 1870.

1. Az egyházi évkör. XV, 471, [3] p.

22 cm

„Pécsi Püspöki Könyvtár 1774” bélyegző

papír, félbörkötés

PTE Klimó Könyvtár Kanonoki Gyűjtemény Szombathely, Szombathely Megyei Jogú Város, 2013.

Katalógusszám: SZ13

D 7006

DOMOKOS Pál Péter

„... édes Hazámnak akartam szolgálni”

Budapest, Szt. István Társulat, 1979.

1519 p.

24 cm

papír, műbörkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Katalógusszám: SZ14

ltsz. n.

SZABÓ Csaba

Mise Szent Márton Franciaország első, Magyarország - Boldogasszony után - első patrónusa tiszteletére

[Nyomatott kotta]

Szombathely, Szent Márton Plébánia, 2002.

112 p.

30 cm

papír, spirálos kötés, műanyag fedlap

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ15

ltsz. n.

CSEMPESZ János

Szent Márton ereklyéinek hazahozatala

[Az 1913-as szombathelyi kiadás reprint kiadványa]

Szombathely, Szombathely Megyei Jogú Város, 2013.

X, 144, [2] p.

17 cm

papír, papírkötés

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

Katalógusszám: SZ16

ltsz. n.

[HORVÁTH József]

MÁTÉ Szabolcs (kotta)

Felemelő szeretet. Szent Márton imakönyv

Szombathely, Martinus Kiadó, 2015.

[3], 127, [13] p.

Szent Márton imakönyv

SZ16

18 cm

papír, papírkötés

Magángyűjtemény

Katalógusszám: SZ17

ltsz. n.

[Szent Márton a libával]

[Nyomtatott kép]

A lap egyik oldalán a XVIII-XIX. századi „Szent Márton a libával” szobor látható, másik oldalán pár sor Szent Márton halálának 1600. évfordulójára.

Szombathely, [s.n.], 1997.

1 lap, 2 oldal

11 x 7 cm

papír

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

Katalógusszám: SZ18

ltsz. n.

[Szent Márton püspök]

A lap egyik oldalán egy Szent Mártont ábrázoló szobor látható, másik oldalán ima Szent Mártonhoz.

[s.l.], [s.n.], [s.a.]

1 lap, 2 oldal

12,1 x 7 cm

papír

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

Katalógusszám: SZ19

ltsz. n.

NÉMETH József

Kontuly B[éla]: Jelenetek Szent Márton életéből (20. sz.) a szombathelyi Szemináriumi kápolnában

[Képeslap]

Szombathely, Szombathelyi Egyházmegyei Hatóság, [s.a.]

Postatiszta

1 lap

15 x 10,4 cm

papír

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

Katalógusszám: SZ20

ltsz. n.

[BATICZ Barnabás]

Szent Márton emlékévé

[FDC: első napi boríték]

[s.l.], Magyar Posta Zrt., 2016.

1 lap

13 x 18,1 cm

papír

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Katalógusszám: SZ21

ltsz. n.

[Kiss Sándor]

Szent Márton Emlékplakett

SZ21

Az érem előlapján Szent Márton püspök mellképe látható. Körülötte felirat: „*Szent Márton püspök a papság gyöngye*”. Hátlapján a Szent Márton kútszobor jelenete. Körülötte felirat: „*Halálának 1600. évfordulóján – Szülővárosa – Savaria*”.

Szombathely, [s.n.], 1996.

9,8 cm

öntött bronz

Pécsi Egyházmegye

Pannonhalma

Katalógusszám: SZ22

Sz.I.IX.32

GUZMICS Izidor

Egyházi Tár

Pesten, Nyomatott Beimel József nyomdájában, 1835.

VI. füzet

18 cm

papír, félbörkötés

PTE Klimo Könyvtár

Katalógusszám: SZ23

474

NAGY Miklós

Magyarország képekben. Honismertető album

Pest, Heckenast Gusztáv, 1870.

1. kötet 392 p., 2. kötet 384 p.

28 cm

„Magy. Kir. Erzsébet Tudományegyetem

Könyvtára” bélyegző

„Latinovits Illés Könyvtára. Horthy Istvánné és Latinovits Margit adománya” bélyegző

papír, félbörkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Katalógusszám: SZ24

R 5221

MAYER István

Szent-Márton Pannonhegyén

[Vasárnapi Ujság]

Pest, Landerer és Heckenast, 1856.

III. 25. sz. 209-211 p.

35 cm

papír, félbörkötés

PTE Egyetemi Könyvtár és Tudásközpont

Katalógusszám: SZ25

ltsz. n.

[CSÓKA Gáspár; SZOVÁK Kornél; TAKÁCS Imre]

MUDRÁK Attila (fotó)

Pannonhalma: Képes kalauz a bencés Főapátság történetéhez és nevezetességeihez (2. kiadás)

Pannonhalma, Várszegi Asztrik, 1998.

[2], 64 p.

28 cm

papír, papírkötés

Magángyűjtemény

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedréttől iven jelenik meg. — Előfizetési díj január—júniusig azaz: 6 hónapra Buda-Pesten házhoz küldve vagy postai úton a „Politikai újdonságokkal” együtt csupán csak 3 ft. pp. Az előfizetési díj a „Vasárnapi Ujság” kiadó-hivatalához (egyetemutca 4. sz.) bérmentve utasítandó.

Szent-Márton Pannonhegyén.

Atyáink ércényeinél mi sem alkalmasb az unokák föllelkesítésére. Ezért szeretjük lapjainkat történeti emlékekkel érdekcsitni.

Ez uttal tisztelt honfi azon hármashalomra vezetünk, mely Győrmegeyének koronája, s hazánk egyik legérdekesb, legdicsebb pontja, s ez Pannonhegye, mely védszent-jéről, s a körében épült mezővárosról Sz. Mártonnak neveztetik.

E tisztos hegyorom Karancsics szerint régente Pannoniában feküdt. A pannonok Tiberius császár által meghódítván, Pannonia római tartományává lön, mellynek Duna-Dráva közötti alsó részét Galerius nevének, ki Diocletian császár leánya volt, tiszteletére Valeriának elnevezett. Nagy-Constantin korában e földrészt pannonok, s később hat századiglan N. Károlyig fílváltva vandalok, hunnok, góthok, longobardok, avarok birtokolták, majd a kilenczedik század elején a tótok lakták, a mikor Árpád vezér hadai által magyarok birtokába jött.

Sz. Márton, a turoniak hirneves püspökük, Nagy Constantin császár korában, Krisztus után mintegy 316-ik évben, Pannonhegy tö-

vében lévő Sabaria nevű városában születvén, e hely természetileg kitünő fekvése mellett, a kereszténynek előtt különösen szentté és keresetté lön.

A nagy férfiakat sajátjokká vallva, ezzel szülőföldjöknek dicső kölesönözni, közös törekvés. Így van Sz. Márton, a hitbuzgalma és ritka szinte hősi emberszeretete által nagytiszteletre magasztalt szenttel is,

kit a vas-megyei Szombat-hely (Sabaria) is fiának szeret tartani; azonban hitelt érdemlő történeti kutatások nyomán kétségtelen, hogy Pannonhegyünk tövében létezett ama Sabaria, melly 1242-ben a tatárok által elpusztított, s mellynek romjaiból a tatárok elköltözése után viszsztatért magyarok azon városkát emelték, mellyben szent

Szent-Márton Pannonhalmán.

fiának emlékét kívánták megörökíteni, s azért is Szentmártonnak nevezték el, melly nevét maiglan megtartá.

A régiek magaslatokon szeretvén a Magasságbelinek szolgálni, a ritka szép kilátással, lelket-, szívetemelő Pannonhegyt is illy szent helylyc avatták, miként a pogány szülöktől származott Sz. Márton életéből tudjuk, hogy már kiskorában e hegyre járt Istent imádni, s azért ős idöktől maiglan Szenthegynek is neveztetett.

Katalógusszám: SZ26

Itsz. n.

JÁRAI

Pannonhalma. Látkép a bencés főapátság-
gal. (XI-XIX. sz.)

[Képeslap]

Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadóvállal-
lat, [s.a.]

Postatiszta

1 lap

14,9 x 9,7 cm

papír

Magángyűjtemény

Katalógusszám: SZ27

Itsz. n.

SZELÉNYI László

Pannonhalma. Főapátsági templom főbejá-
rata, Porta Speciosa. (XIII. sz.)

[Képeslap]

Budapest, Képzőművészeti Alap Kiadóvállal-
lat, [s.a.]

Postatiszta

1 lap

14,7 x 10,4 cm

papír

Magángyűjtemény

Hagyományok, népszokások**Katalógusszám: SZ28**

60528

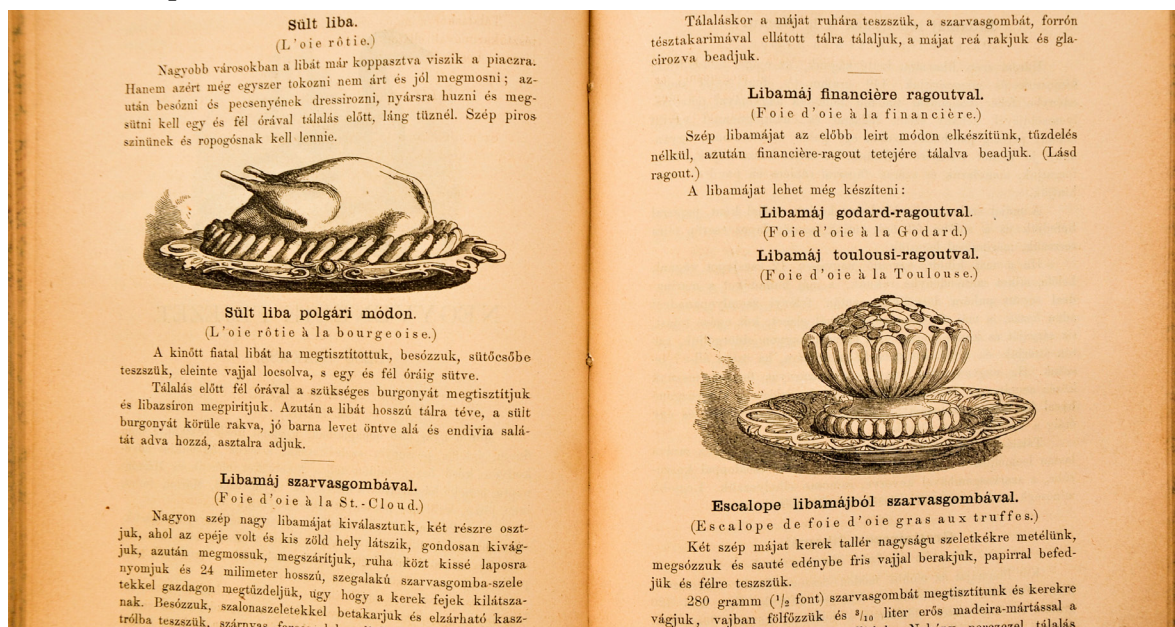
DOBOS C. József

Magyar-francia szakácskönyv. Nélkülözhe-
tetlen kalauz minden háztartásban

Budapest, Mehner Vilmos, 1883.

974 p., 19 t.

23 cm

SZ28

„Pécsi Püspöki Könyvtár” bélyegző

„Dr. Pollák János apát kanonok”
dombornyomat

papír, félbőrkötés

PTE Klimo Könyvtár Kanonoki Gyűjtemény

Katalógusszám: SZ29

155754

BÁLINT Sándor

Ünnepi kalendárium. A Mária-ünnepek és
jelesebb napok hazai és közép-európai ha-
gyományvilágából

Budapest, Szt. István Társulat, 1977.

2. kötet 561 p.

20 cm

papír, vászonkötés

Csorba Győző Könyvtár

SZ30

Katalógusszám: SZ30

ltsz. n.

Boroskancsó

Az üveg boroskancsó oldalára az amiens-i
jelenet van gravírozva.

[s.l.], [s.n.], 2004.

üveg

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ31

ltsz. n.

CSUKA László

Falitányér

A szírom formában mintázott szélű, kör
alakú tányér közepén Szent Márton püspök
látható egy asztal mögött ülve. Egyik kezé-
ben kupa, másikban egy nyársra húzott liba.
Előtte az asztalon egy üres tányér, kancsó és
libasült. A tányéron szereplő felirat: „Már-
ton lúdja”.

[s.l.], [s.n.], 2003.

mázás kerámia

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ32

ltsz. n.

VOJCSIK József

Márton napi liba

Szentendre, [s.n.], 2012.

Fehér pamut anyagból és morzsolt kukori-
cából készített liba.

23 cm

SZ31

pamut, kukorica
Magángyűjtemény

Katalógusszám: SZ33

ltsz. n.

Márton napi liba

[s.l.], [s.n.], [s.a.]

Fehér pamut anyagból készített liba vattával
tömve.

14 cm

pamut, vatta

Magángyűjtemény

Katalógusszám: SZ34

ltsz. n.

BOCK József

Szent Márton bor

Villány, Bock Pince, 1997.

üveg

Janus Pannonius Múzeum – Néprajzi
Múzeum

Via Sancti Martini

Katalógusszám: SZ35

ltsz. n.

Szent Márton Út Baranyában – Via
Dividendae Caritatis

[Ismertető leporelló]

[s.l.], [s.n.], [s.a.]

Rövid leírás Szent Márton és a koldus talál-
kozásáról, valamint Csanád Béla Szent Már-
ton című verse.

1 lap, 4 oldal

9,7 cm

papír

Magángyűjtemény

Katalógusszám: SZ36

ltsz. n.

Via Dividendae Caritatis - Szent Márton Út
Baranyában – I.

[s.l.], [s.n.], [s.a.]

Több apró Szent Mártont, vagy a nevével
ellátott templomot ábrázoló kép és európai
Szent Márton útvonalat ábrázoló térkép.
Hátlapján az útvonal rövid leírása olvasható.
A többi oldal Baranya megye térképet és az
útvonalhoz tartozó bélyegzőfüzetet tartal-
mazza.

2 lap, 8 oldal

21 cm

papír

Magángyűjtemény

Katalógusszám: SZ37

ltsz. n.

TÁJOLÓ 98 Térképészeti Iroda

AIGNER Géza; FEISZT György; ORBÁN Ró-
bert (szöveg)

Szent Márton monostorától Szent Márton
városáig. Pannonhalma – Szombathely...
akár biciklivel is.

SZ34

Répcelak, Répcelaki Szent István Király Plébánia, [s.a.]

Előlapján a Pannonhalma – Szombathely útvonalba tartozó települések rövid bemutatása mellett a Szent Márton Európai Kulturális Útvonal rövid bemutatása olvasható. Hátoldalán térkép az útvonal kiemelésével.

1 lap, 2 oldal

48 x 68 cm

papír

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

Katalógusszám: SZ38

ltsz. n.

Szent Márton Túra emléklap

Szombathely, [s.n.], 2012–2013.

Előlapjukon Szent Márton ábrázolás és egy rövid igazoló felirat olvasható a túra teljesítéséről.

2 db

21 x 14,9 cm

papír

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

Katalógusszám: SZ39

ltsz. n.

SZTANCSIK György

20. Szent Márton Túra Szombathely – 2015.

11. 14. túrakitűző

Budapest, [s.n.], [2015].

A kitűzőn az amiens-i jelenet egy 15. szá-

zadi kódex ábrázolása látható. Az ábrázolás 1997-ben Franciaországban bélyegként is megjelent, ekkor volt Szent Márton halálának 1600. évfordulója.

5,5 cm átmérő

fém

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ40

ltsz. n.

SZTANCSIK György

Szent Márton Túra Szombathely túrakitűző

Budapest, [s.n.], [s.a.]

A kitűzőn a gősfai római katolikus templom oltárán található Szent Márton szobor látható.

4 cm átmérő

fém

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ41

ltsz. n.

SZTANCSIK György

Szent Márton Túra Szombathely túrakitűző

Budapest, [s.n.], [s.a.]

A kitűzőn Storno Ferenc 1868-ban készített Szent Márton ábrázolása látható.

4 cm átmérő

fém

Szent Márton Plébánia, Szombathely

EMLÉKLAP

.....
részére

**aki a Szent Márton túrakm-es szakaszát
teljesítette**

Szombathely, 2013. november 9.

Katalógusszám: SZ42

Itsz. n.

SZTANCSIK György

Szent Márton Túra Szombathely túrakitűző

Budapest, [s.n.], [s.a.]

A kitűzőn a Pannonhalmi Bencés Főapátság Szent Mártont ábrázoló díszes ablaka látható.

4 cm átmérő

fém

Szent Márton Plébánia, Szombathely

4 cm átmérő

fém

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ44

Itsz. n.

SZTANCSIK György

Szent Márton Túra Szombathely túrakitűző

Budapest, [s.n.], [s.a.]

A kitűzőn a híres amiens-i jelenet ábrázolása látható.

4 cm átmérő

fém

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ43

Itsz. n.

SZTANCSIK György

Szent Márton Túra Szombathely túrakitűző

Budapest, [s.n.], [s.a.]

A kitűzőn egy szobor látható, amely Szent Mártont lúddal ábrázolja. A szobor a szombathelyi Szent Márton templom mellékoltárán található.

Katalógusszám: SZ45

Itsz. n.

SZTANCSIK György

Szent Márton Túra Szombathely túrakitűző

Túrakitűzők

Budapest, [s.n.], [s.a.]

A kitűző egy oltárképet ábrázol, amelyen, a lovon ülő Szent Márton kettévágja köpenyét és a felét átadja az előtte térdelő félmeztelen koldusnak. Az oltárkép a Csabrendek település közelében található Nyírespusztán található. A településnek nincs temploma, egy családi házban van imaterme. A képet Bakonyi Piros József festő készítette 1948-ban.

4 cm átmérő

fém

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ46

ltsz. n.

SZTANCSIK György

Szent Márton Túra Szombathely túrakitűző

Budapest, [s.n.], [s.a.]

A kitűzőn a zsédenyi Szent Márton római katolikus templomban található a püspököt ábrázoló oltárfestmény látható.

4 cm átmérő

fém

Szent Márton Plébánia, Szombathely

Katalógusszám: SZ47

ltsz. n.

LANTOS Miklós

Szent Márton és a koldus szobra a pozsonyi Szent Márton-dómban

[Digitális fotó nyomtatott változata]

Pozsony, [Szlovákia], [s.n.], [s.a.]

9 x 12 cm

papír

Magángyűjtemény

Katalógusszám: SZ48

2008.K.9.

Szent Márton és a koldus

[szobor]

A lovon ülő, katonai felszerelést viselő Szent Márton kardjával köpenyébe hasít, hogy annak egy darabját a ló mellett fekvő koldusnak adja.

[s.l.], [s.n.], 20. század eleje

fa

Szombathelyi Egyházmegye Szombathelyi Egyházmegyei Könyvtár

SZ48

S
Z
E
N
T

T
H
E

M
Á
R
T
O
N

É
L
E
T
E

T
H
E

L
I
F
E

O
F

S
T

M
A
R
T
I
N

- 316? Megszületett Pannóniában, Savaria (Szombathely) településen.
Martin was born in Savaria in a pagan family.
- 326 Felvételt kérte a hittanulók közé.
He asked to become a catechumen.
- 331 Belépett a római hadseregbe.
Martin conscripted as a soldier into the Roman army.
- 334 „Márton, a hittanuló öltöztetett engem ebbe a köpenybe.”
„Martin, who is still but a catechumen, clothed me with this robe.”
- 339 Amiens-ben megkeresztelkedett.
Martin was baptised in Amiens.
- 341 „Én nem harcolhatok, mert Krisztus katonája vagyok.”
„I am a soldier of Christ, I cannot fight.”
- 350 Álmot látott: Térítse meg pogány szüleit és hirdesse az evangéliumot.
He had a dream about revisiting his home and converting the locals to Christian faith.
- 357 Megkeresztelte anyját, apja azonban pogány maradt.
Ezután visszavonulva élt Insula Gallinarián (Tyúk-sziget).
Martin baptised his mother, but his father he could not win.
He lived the solitary life of a hermit on the island Gallinaria.
- 361 Ligugé környékén monostort alapított, ide kötődnek első csodatételei.
Martin established the hermitage of Ligugé Abbey and here made his first miracles.
- 371 Tours püspöke lett és folytatta hittérítő tevékenységét.
He was consecrated as bishop of Tours and continued to convert pagans.
- 397 Candes városában elhunyt, November 11-én temették el Tours-ban.
Martin died in Candes and was buried in Tours on 11 November.

Szent Márton élete

S Z E N T M Á R T O N I A S O P I A N A E Ú T

SZOMBATHELY

Nemeskölta

KORMEND

Nagytilaj

ZALAEGRSZEG

Zalaszentmárton

Vörös

Táska

Polány

Somogyacs-Gerézdpuszta

Igal

Fonó

NAGYBAJOM

Csököly

Szilvásszentmárton

Vásárosdombó

KOMLÓ

Hosszúhetény-Kisújban

Lovászhetyén

Máriakémén

MOHÁCS

PÉCS

Orfű

Cserdi

Baksa

Hegyszentmárton

Pécsdevecser

Nagybudmér

BJELOVAR

DURDEVAC

FELSŐSZENTMÁRTON

Felsőszentmárton

HARKÁNY

Villány

Márok

KISSZENTMÁRTON

AJSZENTMÁRTON

Illocska

VIROVITICA

PÁPA

AJKA

SZEKSZÁR

1.kép

2.kép

3.kép

4.kép

5.kép

6.kép

7.kép

SZENT MÁRTON ÚT - VIA SOPIANAE
Szombathely - Pécs - Csököly

STM

Képek

- 1.kép: Szombathely, Szent Márton Templom
- 2.kép: Vörös, Római katolikus templom ablak
- 3.kép: Csököly, címer
- 4.kép: Csököly, Szent Márton püspök templom freskó
- 5.kép: Felsőszentmárton, címer
- 6.kép: Felsőszentmárton, Szent Márton templom mennyezetkép
- 7.kép: Pécs, Szent Péter és Szent Pál Székesegyház

A képek a Via Sancti Martini honlapról és magángyűjteményekből származnak.

Szent Márton Út

